

**RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA MEHNAT BOZORI
TRANSFORMATSIYASI**

Dilmuradov Shaxboz Sirojiddin o‘g‘li

Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent
axborot texnologiyalari universiteti talabasi

E-mail: dilmurodovshaxboz94@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu tezis raqamli iqtisodiyot sharoitida mehnat bozori transformatsiyasining asosiy yo‘nalishlari va xususiyatlarini tahlil qilishga bag‘ishlangan. Unda raqamlashtirish, avtomatlashtirish va sun‘iy intellekt texnologiyalarining bandlik tizimiga ta‘siri, kasblar tuzilmasining o‘zgarishi hamda yangi ish shakllarining paydo bo‘lishi yoritiladi. Tadqiqot jarayonida mehnat bozorida yuzaga kelayotgan asosiy muammo – ishchi kuchining zamonaviy raqamli ko‘nikmalarga yetarlicha ega emasligi va kasbiy nomutanosiblik holatlari tahlil qilinadi. Shuningdek, ta‘lim tizimini modernizatsiya qilish, doimiy kasbiy qayta tayyorlash va inson kapitalini rivojlantirish orqali mehnat bozori barqarorligini ta‘minlash zarurligi asoslab beriladi.

Kalit so‘zlar: raqamli iqtisodiyot, mehnat bozori, transformatsiya, avtomatlashtirish, bandlik, inson kapitali.

Аннотация: В данной работе рассматривается трансформация рынка труда в условиях цифровой экономики. Анализируется влияние цифровизации, автоматизации и технологий искусственного интеллекта на структуру занятости, изменение профессионального состава и появление новых форм трудовой деятельности. Особое внимание уделяется основной проблеме — недостаточной адаптации рабочей силы к современным цифровым требованиям и риску структурной безработицы. Обосновывается необходимость модернизации системы

образования, развития цифровых навыков и постоянной профессиональной переподготовки кадров.

Ключевые слова: цифровая экономика, рынок труда, трансформация, автоматизация, занятость, человеческий капитал.

Abstract: This thesis examines the transformation of the labor market in the context of the digital economy. It analyzes the impact of digitalization, automation, and artificial intelligence technologies on employment structure, changes in occupational composition, and the emergence of new forms of work. Particular attention is paid to the main problem — the insufficient adaptation of the workforce to modern digital requirements and the risk of structural unemployment. The study emphasizes the importance of modernizing the education system, developing digital skills, and ensuring continuous professional retraining.

Keywords: digital economy, labor market, transformation, automation, employment, human capital.

Kirish: XXI asrda jahon iqtisodiyoti tub o'zgarishlar bosqichiga kirib, axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining jadal rivojlanishi, sun'iy intellekt, katta ma'lumotlar va avtomatlashtirish jarayonlari iqtisodiy munosabatlarning yangi modelini shakllantirmoqda, natijada raqamli iqtisodiyot nafaqat ishlab chiqarish va xizmat ko'rsatish sohaslarini, balki mehnat bozori tizimini ham chuqur transformatsiya qilmoqda, bu esa an'anaviy bandlik shakllarining o'zgarishi, masofaviy ish, frilans va platforma asosidagi bandlikning kengayishi hamda ayrim kasblarning qisqarib, yangi raqamli kasblarning paydo bo'lishi bilan namoyon bo'lmoqda; shu bilan birga, ushbu jarayonlar mehnat resurslaridan yuqori malaka va zamonaviy raqamli ko'nikmalarni talab qilmoqda, agar ta'lim tizimi va kasbiy tayyorgarlik mexanizmlari bu talablarga mos ravishda takomillashtirilmasa, strukturaviy ishsizlik xavfi kuchayishi mumkin, aynan shuning uchun mehnat bozori transformatsiyasining tendensiyalarini ilmiy tahlil qilish, uning muammolarini

aniqlash hamda inson kapitalini rivojlantirishga qaratilgan amaliy tavsiyalar ishlab chiqish dolzarb vazifalardan biri hisoblanadi, mazkur tadqiqotning maqsadi esa raqamli iqtisodiyot sharoitida mehnat bozori o'zgarishlarining asosiy yo'nalishlarini o'rganish va yuzaga kelayotgan muammolarga ilmiy asoslangan yondashuvni shakllantirishdan iboratdir.

Asosiy qism: Raqamli iqtisodiyot rivojlanishi natijasida mehnat bozori faoliyatida muhim o'zgarishlar yuz bermoqda. Axborot texnologiyalari, sun'iy intellekt va avtomatlashtirish jarayonlarining keng qo'llanilishi ishlab chiqarish va xizmat ko'rsatish sohalarida yangi imkoniyatlarni yaratmoqda. Natijada ayrim an'anaviy kasblarga bo'lgan talab kamayib borayotgan bo'lsa, zamonaviy texnologiyalar bilan ishlay oladigan mutaxassislariga ehtiyoj ortib bormoqda. Ayniqsa, dasturlash, ma'lumotlar tahlili, kiberxavfsizlik va IT sohalarida yangi ish o'rinlari paydo bo'layotgani kuzatilmoqda. Shu bilan birga, raqamlashtirish jarayoni mehnat bozorida yangi bandlik shakllarining rivojlanishiga ham olib kelmoqda. Masalan, masofaviy ish, frilans faoliyati va turli raqamli platformalar orqali ishlash imkoniyatlari kengaymoqda. Bu esa insonlarga turli hududlarda yashagan holda ham ishlash imkonini bermoqda. Biroq bunday bandlik shakllari ijtimoiy himoya, mehnat huquqlari va daromad barqarorligi bilan bog'liq ayrim muammolarni ham yuzaga keltirishi mumkin. Raqamli iqtisodiyot sharoitida yana bir muhim masala — ishchi kuchining malakasini oshirish hisoblanadi. Chunki zamonaviy texnologiyalar bilan ishlash uchun yangi bilim va ko'nikmalar talab etiladi. Shu sababli ta'lim tizimini takomillashtirish, yoshlarni zamonaviy kasblarga o'qitish va mutaxassislarni qayta tayyorlash muhim ahamiyat kasb etadi. Umuman olganda, mehnat bozori transformatsiyasi raqamli iqtisodiyot rivojining muhim natijalaridan biri hisoblanadi. Ushbu jarayon samarali kechishi uchun davlat, ta'lim tizimi va xususiy sektor o'rtasida hamkorlikni kuchaytirish zarur. Bu esa kelajakda raqobatbardosh va barqaror mehnat bozorini shakllantirishga xizmat qiladi.

Xulosa: Raqamli iqtisodiyot sharoitida mehnat bozori tubdan o‘zgarish jarayoniga kirgan bo‘lib, bu jarayon avtomatlashtirish, sun’iy intellekt va platforma iqtisodiyoti kabi texnologik omillar bilan kuchaymoqda, tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, oddiy va takrorlanuvchi ish o‘rinlari qisqarib, yuqori malakali, kreativ va raqamli ko‘nikmalarga ega mutaxassislariga talab ortmoqda, natijada mehnat bozori tarkibi va kasbiy tuzilma sifat jihatdan yangilanmoqda; shu bilan birga, masofaviy ish, frilans va moslashuvchan bandlik shakllari kengayib, ishchi kuchining hududiy chegaralardan mustaqil faoliyat ko‘rsatish imkoniyatini yaratmoqda, ammo ijtimoiy himoya va mehnat kafolatlari masalalari dolzarbligicha qolmoqda, tahlillar shuni ko‘rsatadiki, mehnat bozori transformatsiyasining muvaffaqiyati ishchi kuchining yangi raqamli talablar va malakalariga moslashuviga, uzluksiz ta’lim va kasbiy qayta tayyorlash dasturlarining samarali amalga oshirilishiga bog‘liqdir, shu bois davlat siyosati, ta’lim tizimi va xususiy sektorning hamkorligi raqamli iqtisodiyot sharoitida barqaror va raqobatbardosh mehnat bozorini shakllantirishning asosiy omili hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti. **“Raqamli O‘zbekiston – 2030” strategiyasi.** <https://lex.uz/docs/5031048>
2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti. **“Sun’iy intellekt texnologiyalarini joriy etish chora-tadbirlari to‘g‘risida” qaror.** <https://lex.uz/docs/4918012>
3. O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligi. **Oliy ta’lim tizimini raqamlashtirish va rivojlantirish konsepsiyasi.** <https://edu.uz>
4. Xodiyev B.Yu., Shodmonov Sh.Sh. **Iqtisodiyot nazariyasi.** – Toshkent: “IQTISOD-MOLIYA”, 2018.
5. Abdurahmonov Q.X. **Mehnat iqtisodiyoti.** – Toshkent: “Fan va texnologiya”, 2019.

6. O‘zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo‘mitasi. **Raqamli iqtisodiyot va bandlik ko‘rsatkichlari bo‘yicha statistik ma’lumotlar.**

<https://stat.uz>